

Vår ref.
20/00080

Dato
01.02.2021

Rutinedokument for etterlevelse av statsstøtteregelverket

Innholdsfortegnelse

1.	Rutinenes bakgrunn og formål	2
1.1.	Formålet med rutinedokumentet	2
1.2.	Hvem rutinene gjelder for?	2
1.3.	Definisjoner	2
1.4.	Statsstøttebegrepet - når kommer statsstøtteregelverket til anvendelse?	2
2.	I hvilke situasjoner er statsstøtteregelverket relevant for NMBU?	4
3.	Forholdet mellom statsstøtteregelverket og BOA-reglementet	4
4.	Klassifisering av prosjekter etter BOA-reglementet	4
5.	Klassifisering etter statsstøtteregelverket	5
6.	Krav til enheter med blandet aktivitet	6
6.1.	Innledende	6
6.2.	Krav til separate regnskaper	7
6.3.	«20 %-regelen»	7
6.4.	Utskillelse av virksomhet	7
7.	Fremgangsmåte for finansiering av økonomisk aktivitet	8
7.1.	Bagatellmessig støtte	8
7.2.	Markedsaktørunntaket	9

1. Rutinenes bakgrunn og formål

1.1. Formålet med rutinedokumentet

Formålet med disse rutinene er å:

- Bidra til å klargjøre hvordan organisering og bruk av fasiliteter ved NMBU og universitetets underenheter skal innrettes for å fremme overholdelse av statsstøtteregelverket.
- Bistå ledelsen ved fakultetene ved NMBU, NMBUs leiesteder, samt andre relevante aktører og beslutningstakere ved NMBU, med å organisere aktivitet innen rammene av statsstøtteregelverket.

1.2. Hvem rutinene gjelder for?

Rutinene gjelder for leiesteder og andre underenheter ved NMBU som driver med bidragsfinansierte og oppdragsfinansierte aktiviteter (økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet)

Dette rutinedokumentet bør ses i sammenheng med «Retningslinjer for etterlevelse av statsstøtteregelverket». Det anbefales å bruke dette rutinedokumentet sammen med retningslinjene for å sikre etterlevelse av statsstøtteregelverket

1.3. Definisjoner

For definisjoner av sentrale begreper, se punkt 1.4 i retningslinjene.

1.4. Statsstøttebegrepet - når kommer statsstøtteregelverket til anvendelse?

Statsstøtte anses å omfatte økonomiske fordeler fra offentlige midler, og som bidrar til å finansiere salg av varer eller tjenester i et marked. En økonomisk fordel er en positiv effekt som ikke kunne vært oppnådd på vanlig markedsmessige vilkår.

En som gir økonomiske fordeler kalles gjerne for støttegiver, mens mottaker av slike fordeler kalles støttemottaker.

Nedenfor følger en liste med momenter som gir veiledning for om statsstøtteregelverket kommer til anvendelse):

	“Ja” taler for at statsstøtteregelverket kommer til anvendelse i det konkrete tilfelle	“Nei” taler mot at statsstøtteregelverket kommer til anvendelse i det konkrete tilfelle	«Kanskje», må vurderes i hvert enkelt tilfelle
Gir NMBU en «økonomisk fordel»?	Ja For tildelinger/ tilskudd som NMBU gir	Nei	Kanskje For andre overføringer, for eksempel betaling for salg av tjenester, utleie av lokaler, utleie av personell, lån eller liknende transaksjoner, må det vurderes om overføringen er gitt på vilkår som en

			<p>privat kommersiell aktør kunne ha oppnådd i markedet.</p> <p>Hvis prisen/leien/overføring er gitt på vilkår som en kommersiell aktør kunne oppnådd i markedet, så gir NMBU <i>ikke</i> en «økonomisk fordel».</p> <p>Hvis prisen/leien/ overføring <i>ikke</i> er gitt på vilkår som en kommersiell aktør kunne oppnådd i markedet, så gir NMBU en «økonomisk fordel».</p>
Er den «økonomiske fordel» «finansiert av offentlige midler»?	<p>Ja</p> <p>For NMBUs del vil svaret på dette spørsmålet i utgangspunktet være «ja» ettersom NMBU i stor grad finansieres av offentlige midler. Også der finansieringen kommer fra Forskningsrådet eller andre offentlige instanser, vil svaret være ja på dette punktet.</p>	<p>Nei</p> <p>For at en skal kunne svare «nei» på spørsmålet, må finansieringen enten komme direkte fra en privat aktør som ikke forvalter offentlige midler, eller indirekte gjennom salgsinntekter eller inntekter fra oppdragsaktivitet.</p>	Kanskje
Tilbyr mottaker av den «økonomiske fordel» varer eller tjenester i et marked?	Ja	Nei	<p>Kanskje</p> <p>For ytterligere forklaringer om hva som omfattes av å tilby varer eller tjenester i et marked, se punkt 4 eller punkt 5 i retningslinjene.</p>
Vil den «økonomiske fordel» finansiere utgifter knyttet til salg av tjenester eller produkter?	<p>Ja</p> <p>Hvis underenheten bruker midlene til å finansiere slik aktivitet, er det sannsynlig at statsstøtteregelverket kommer til anvendelse.</p>	Nei	<p>Kanskje</p> <p>Hvis det overføres midler til en enhet ved NMBU som for eksempel tilbyr lab-tjenester i markedet, må det vurderes om midlene vil bidra til å finansiere denne aktiviteten.</p> <p>Ved tjenesteyting overfor tredjepersoner utenfor NMBU-systemet, for eksempel som tjeneste mot vederlag, må det undersøkes om overføringen er gitt på vilkår som kunne vært oppnådd i markedet, jf. det første spørsmålet.</p> <p>Unntak kan tenkes, for eksempel hvis det er snakk om et annet universitet, eller en annen underenhet. Hvis det er tilfelle, bør juridiske ressurser konsulteres. Unntak kan tenkes, for eksempel hvis det er snakk om et annet universitet eller en annen</p>

			underenhet. Hvis det er tilfelle, bør juridisk avdeling konsulteres.
--	--	--	--

2. I hvilke situasjoner er statsstøtteregeleverket relevant for NMBU?

Det er i utgangspunktet to situasjoner der statsstøtteregeleverket er relevant for NMBU¹:

1. Finansiering av økonomisk aktivitet ved NMBU, og
2. Tjenesteyting til en tredjepart

Punkt 1 gjelder finansiering av aktivitet ved de forskjellige underenhetene ved NMBU. I disse tilfellene vil NMBU sentralt være støttegiver, mens hver enkelt underenhet potensielt vil være støttmottaker, avhengig av aktiviteten ved underenheten, jf. punkt 1.4. For å vurdere om statsstøtteregeleverket kommer til anvendelse, må aktiviteten ved *underenheten* ved NMBU vurderes.

Punkt 2 gjelder tjenesteyting av en underenhet til en tredjepart. I disse tilfellene vil underenheten være støttegiver, mens tredjeparten potensielt vil være støttmottaker, avhengig av aktiviteten ved tredjeparten, jf. punkt 1.4. For å vurdere om statsstøtteregeleverket kommer til anvendelse, må tredjepartens aktivitet vurderes.

3. Forholdet mellom statsstøtteregeleverket og BOA-reglementet

Merk at statsstøtteregeleverket gjelder kun når det overføres en økonomisk fordel til noen som selger varer eller tjenester, mens BOA-reglementet gjelder for enhver aktivitet. For mer informasjon se retningslinjenes punkt 3.

4. Klassifisering av prosjekter etter BOA-reglementet

Normalt vil det være sammenfall mellom BOA-reglementets oppdragsprosjekter/salg og hva som statsstøtteregeleverket anses som økonomisk aktivitet, samt hva som anses som bidragsprosjekter og ikke-økonomisk aktivitet. Det er likevel viktig å vurdere klassifisering av et prosjekt både etter BOA-reglementet og etter statsstøtteregeleverket.

Et sentralt kontrollspørsmål for om en aktivitet er å anse som bidrag eller oppdrag etter BOA-reglementet er om resultatene eller andre leveranser *beholdes* av den som har produsert resultatene eller leveransene, eller om resultatene tilfaller en tredjeperson.

Hvis resultatene eller leveransene beholdes, tilsier det at det er et bidragsprosjekt. Hvis resultatene tilfaller en tredjeperson, tilsier det at det er et oppdragsprosjekt.

Det bør merkes at dette ikke er det samme som rett til å publisere fra prosjektet, som reguleres av universitets- og høyskoleloven, samt eventuelt prosjektvilkår.

Følgende spørsmål vil kunne være oppklarende for å avklare hvem som beholder, eller får rett til resultatene:

1. Har NMBU søkt om midler eller på annen måte tatt initiativ til at det hentes midler? (Hva fremgår evt av søknaden?) Hvis ja, så tilsier det at NMBU beholder resultatene

¹ Se retningslinjenes punkt 2

2. Er det en direkte kobling mellom betaling og utført aktivitet? Hvis ja, så kan det tilsi at vilkår for prosjektet innebærer overføring av resultater
3. Involverer prosjektet kun en type aktivitet (prøveanalyse for eksempel) eller er prosjektet sammensatt av en rekke aktiviteter? Hvis prosjektet kun omfatter en type aktivitet, vil det være et trekk som er typisk for oppdrag, men dette må ikke være avgjørende.

Om det skulle være tvil om hvem som eier resultatene av et prosjekt, se retningslinjenes punkt 2.4 og vurder om juridiske ressurser bør konfereres.

5. Klassifisering etter statsstøtteregelverket

Ikke alle offentlig finansierte økonomiske fordeler fra en enhet til en annen omfattes av statsstøtteregelverket. For at en økonomisk fordel fra en enhet til en annen skal være omfattet av statsstøtteregelverket, må den økonomiske fordelen bidra til å finansiere mottakers tilbud av tjenester og produkter i et marked. Dette kan også ses som en vurdering av om et prosjekt involverer økonomisk aktivitet, fordi økonomisk aktivitet kjennetegnes ved at det tilbys varer eller tjenester i et marked mot betaling.

Dette vil som regel fremtre klart og slik aktivitet skal normalt klassifiseres som oppdragsfinansiert aktivitet eller rent salg.

Nedenfor er det gitt noen kontrollspørsmål som kan bidra til å tydeliggjøre om aktiviteten innebærer økonomisk aktivitet eller ikke:

- Hva er den aktuelle aktiviteten som NMBU utfører?
 - Grunnforskning? Som regel er dette ikke-økonomisk aktivitet
 - Bidragsforskning? Som regel er dette ikke-økonomisk aktivitet
 - Oppdragsforskning? Som regel er dette økonomisk aktivitet
 - Forsknings samarbeid med andre universiteter? Som regel er dette ikke-økonomisk aktivitet
 - Studentundervisning? Som regel er dette ikke-økonomisk aktivitet
 - Utleie av personell? Som regel er dette økonomisk aktivitet
 - Utleie av infrastruktur? Som regel er dette økonomisk aktivitet
 - Utvikling av et produkt? Hvis det utvikles med sikte på salg, vil det som regel være økonomisk aktivitet. Hvis det utvikles til intern bruk, vil det som regel være ikke-økonomisk aktivitet.
 - Salg av et produkt, salg av en tjeneste? Som regel er dette økonomisk aktivitet
- Er aktiviteten typisk (en del av primæraktivitetene²) for enheten?
 - Hvis ja, taler det for ikke-økonomisk aktivitet
 - Hvis nei, taler det for økonomisk aktivitet.

²Se retningslinjenes punkt 1.4 og definisjonen av primæraktiviteter.

- Hvilke andre deltakere deltar i aktiviteten? NMBU alene, andre forskningsinstitusjoner eller kommersielle tredjeparter?
 - Hvis det er et samarbeid, taler det for ikke-økonomisk aktivitet
 - Hvis NMBU gjør aktiviteten alene, taler det for økonomisk aktivitet.
- Konkurrenter: Finnes det andre som tilbyr det enheten ved NMBU skal gjøre og tar disse betalt for disse ytelsene?
 - Hvis det finnes andre som tar betalt for liknende aktivitet, taler det for økonomisk aktivitet
 - Hvis det ikke finnes andre som tar betalt for liknende aktivitet, taler det for ikke-økonomisk aktivitet.

Hvis det fortsatt er uklart om aktiviteten er å anse som økonomisk aktivitet, kan det ses hen til følgende liste med momenter som normalt innebærer ikke-økonomisk aktivitet:

1. Forsknings- og undervisningsaktivitet som skjer i kraft av de forskjellige studieprogrammene som tilbys ved NMBU
 - a. Aktiviteten anses som ikke-økonomisk
 - b. NB! Dette gjelder ikke nødvendigvis etter- og videreutdanning
2. Grunnforskning
 - a. Aktiviteten anses normalt som ikke-økonomisk
 - b. NB: Gjelder ikke forskning utført på oppdrag fra, eller vegne av andre foretak
3. Forskningsaktivitet som utføres sammen med annen enhet ved NMBU, eller annen forskningsinstitusjon, høyskole eller universitet
 - a. Aktiviteten anses normalt anses som ikke-økonomisk.
4. Aktiviteter som anses som «basisfinansiert virksomhet», typisk undervisning/ emnefag, masterstudier, statsfinansierte stillinger, interne forskningsprosjekter og aktiviteter.
 - a. Aktiviteten anses normalt anses som ikke-økonomisk.
5. Fortsatt uklarhet

Dersom det fortsatt er tvil om klassifisering av et konkret prosjekt, bør ledere/ juridiske ressurser konsulteres for videre vurdering.³

6. Krav til enheter med blandet aktivitet

6.1. Innledende

Enheter som både har ikke-økonomisk og økonomisk aktivitet må vise særskilt varsomhet for etterlevelse av statsstøttereguleringen. I det følgende berøres noen punkter som både omfatter krav og mulige unntakshjemler for enhetene.

³ Se særlig punkt 5.2 i retningslinjene.

6.2. Krav til separate regnskaper

Enheter ved NMBU som driver med blandet aktivitet skal føre regnskap slik at de to gruppene av aktivitet kan separeres. For mer informasjon om dette, se retningslinjene punkt 6.2, og konferer med enhetsleder.

6.3. «20 %-regelen»

Etter statsstøtteregulverket er det tillatt for en forskningsorganisasjon eller -infrastruktur å bruke opptil 20 % av sin totale årlige kapasitet til økonomisk aktivitet. Dette forutsetter at den økonomiske aktiviteten ved enheten er «aksessorisk» – det vil si, underordnet. Dette er, ifølge ESA, tilfelle dersom den økonomiske aktiviteten:

- Bruker samme ressurser (arbeidskraft, materiale, realkapital etc) som den ikke-økonomiske aktiviteten
- Ikke overstiger mer enn 20 % av den årlige kapasiteten ved den aktuelle enheten.

Eksempel 1: Leiested X driver forskning på husdyr. Mesteparten av kapasiteten brukes til bidragsforskning og basisfinansiert virksomhet. Senteret har en kapasitetsutnyttelse på omkring 90 % og ønsker å utnytte restkapasiteten ved å tilby tjenester til kommersielle aktører. Et slikt tjenestetilbud vil bruke samme arbeidskraft, materialer, utstyr, apparater, realkapital (etc) som den aktiviteten som allerede utføres ved senteret. Det nye tjenestetilbudet vil ikke overstige 20 % av den årlige kapasiteten, og vil være tillatt.

Eksempel 2: Leiested Y driver molekylærforskning. Det utføres både oppdragsforskning/salg og bidragsforskning og basisfinansiert virksomhet (fordelingen er ca 50/50). På leiestedet er det et skarpt skille mellom både personell og utstyr, ved at noen personer og utstyr utelukkende brukes til oppdragsforskning/salg og vise versa. En slik praksis vil ikke være i tråd med 20 %-regelen. Dette skyldes to grunner. For det første overstiger den økonomiske aktiviteten (oppdragsfinansiert aktivitet/salg) grensen på 20 % av årlig kapasitet. For det andre bruker ikke den økonomiske aktiviteten de samme ressursene som den ikke-økonomiske aktiviteten (bidragsforskning og basisfinansiert virksomhet)

6.4. Utskillelse av virksomhet

Dersom det ved et leiested er høy aktivitet av salg og oppdragsfinansiert aktivitet, bør det vurderes om det er hensiktsmessig å skille ut denne aktiviteten i en egen juridisk enhet. Det anbefales at NMBU følger med på departementets lovarbeid og hvorvidt utskillelse vil bli et lovfestet krav.

Eventuell utskillelse er en strategisk beslutning som skal bestemmes på fakultetsnivå (dekanen). Nedenfor er det gitt oversikt⁴ over noen fordeler og ulemper ved en slik organiseringen.

	Utskillelse	Ikke utskillelse
Fordeler	Effektiv løsning på en rekke statsstøtterettslige problemer som sikrer kontroll	Beholder nåværende organisasjonsmessige struktur og tilhørighet

⁴ Oversikten er inspirert av det Hjelmeng-utvalget fremmet i sin utredning «Like konkurransevilkår for offentlige og private aktører», s. 225.

	Slipper å føre separate regnskaper for blandet aktivitet (utskilt aktivitet vil bare være økonomisk aktivitet)	Unngår omorganiseringer
	Eget styre – mulig økt fokus Lettere å skalere kommersiell aktivitet videre Lettere få inn eksterne deleiere	
Ulemper	Redusert organisasjonsfrihet	
	Kan være komplisert å skille ut deler av integrert virksomhet	Usikkerhet knyttet til regnskapsregler
	Arbeids- og pensjonsrettslige forhold må reetableres	Ressurskrevende å implementere
	Kan oppstå utilsiktede virkninger ved at anskaffelsesreglene kommer til anvendelse.	Krav om separate regnskaper
	Må fortsatt forholde seg til statsstøtteregulverket	Mer komplisert å føre kontroll

7. Fremgangsmåte for finansiering av økonomisk aktivitet

Det er i utgangspunktet ikke tillatt å gi økonomiske fordeler som er finansiert av offentlige midler, til enheter som selger varer eller tjenester i et marked.

Det finnes imidlertid flere unntak fra dette utgangspunktet. I det følgende presenteres to. Disse to unntakene vil særlig være relevant dersom NMBU finansierer underenheters kostnader knyttet til salg av varer eller tjenester. Dette kan for eksempel være driftskostnader, eller kostnader i forbindelse med innkjøp av nytt utstyr som skal brukes i forbindelse med salg av tjenester eller produkter.

7.1. Bagatellmessig støtte

Økonomisk fordeler som finansierer salg av produkter eller tjenester er i utgangspunktet ulovlig statsstøtte. Unntaket for bagatellmessig støtte, eller bagatellunntaket åpner imidlertid opp for at slike økonomiske fordeler i noen tilfeller kan gis.

Etter dette unntaket er det tillatt å gi økonomiske fordeler opptil 200 000 € til en enhet som finansierer salg av produkter og tjenester. En utdypning av dette unntaket følger av retningslinjene punkt 6.4.

Unntaket vil først og fremst vært mest aktuelt for strategiske investeringer og er noe som bør besluttes av NMBUs ledelse. Nedenfor følger noen spørsmål som vil være avklarende om unntaket vil kunne være aktuelt.

1. Er det gitt mindre enn 200 000 € til enheten de siste tre årene (rullerende år)?
2. Kan den økonomiske fordelene (støttebeløpet) kvantifiseres?
3. Mottakeren har ikke fått dekket de samme kostnadene gjennom andre støttetildelinger?

Alle tre sjekkpunktene må besvares bekræftende for at det skal kunne tildeles bagatellmessig støtte.

Hvis støttemottakeren har mottatt offentlig støtte gjennom andre tildelinger, bør det særlig foretas en grundig vurdering for å se om andre tildelinger har gått til å dekke de samme kostnadene.

Eksempel 1: Leiested A har nesten utelukkende oppdragsfinansiert aktivitet (økonomisk aktivitet) ved enheten, i form av analysetjenester. Leiestedet ønsker å utvide analysetilbudet, men mangler midler til dette. Leiestedet har tidligere mottatt 100 000 € av NMBU til å investere i en slik utvidelse i 2019. Leiestedet kan derfor kun motta 100 000 € i andre midler til dette prosjektet frem til 2021.

Eksempel 2: En underenhet ved NMBU har fått støtte til et forskningsprosjekt under GBER⁵ fra NFR. Underenheten kan også få bagatellmessig støtte til opplæring av ansatte ved underenheten inntil 200 000 € såfremt slike tiltak ikke tidligere har blitt støttet de siste tre årene.

7.2. Markedsaktør unntaket

Som påpekt i retningslinjene punkt 7.1, er det begrensninger ved overføringer av midler til enheter som driver økonomisk aktivitet ved universitet. Slike overføringer vil kunne anses som «en økonomisk fordel» finansiert av offentlige midler og som ikke kan oppnås på vanlige markedsmessige vilkår.

Hvis det dreier seg om overføring til en enhet som ikke driver økonomisk aktivitet, står NMBU friere i forhold til statsstøtteregelverket.

Dersom NMBU vil investere i økonomisk aktivitet, kan universitet gjøre dette uten at investeringen anses som statsstøtte forutsatt at investeringen er kommersielt motivert, dvs. investeringen vil gi en avkastning. Dette har også en bevilgningsmessig side, og bør vurderes sammen med juridiske ressurser ved NMBU.

⁵ GBER er et unntak fra det generelle forbudet mot statsstøtte. Forskningsrådet blant annet gir mye av sin støtte i samsvar med dette unntaket. For mer informasjon om forskningsrådets tildelinger etter GBER se <https://www.forskningsradet.no/sok-om-finansiering/midler-fra-forskningsradet/betingelser-for-tildeling-av-statsstotte/>